

ARKIV

FÖR

87061

NORDISK FILOLOGI

UTGIVET UNDER MEDVÄRKAN AV

SOPHUS BUGGE GUSTAF CEDERSCHIÖLD FINNUR JÓNSSON
KRISTIAN KÅLUND NILS LINDER
ADOLF NOREEN GUSTAV STORM LUDV. F. A. WIMMER

GENOM

AXEL KOCK.

FJORTONDE BANDET.

NY FÖLJD.
TIONDE BANDET.

C. W. K. GLEERUP.
LUND.

OTTO HARRASSOWITZ.
LEIPZIG.

LUND 1898.

Fyrunga-stenen.

Då jag utan tjänndom om prof. Bugges tålkning av inskriften på Fyrunga-stenen råkat kamma till en från denna vitt sjild uppfattning av inskriften ock tycker mig hava starka stöd för sannolikheten av min tålkning, vill jag på prof. Bugges egen uppmaning här underställa densamma fackmännens beprövande.

Inskriften har jag först undersökt självständigt ock sedan jämfört med prof. Bugges beskrivning, vilken han godhetsfullt ställt till mitt förfogande. Vid denna jämförelse har jag i såmliga fall måst uppjiva min föregående uppfattning, i andra åter måst fasthålla därvid äller kammitt till en från både prof. Bugges ock min föregående avvikande. Min uppfattning av inskriften har jag sedermera stadgat vid upprepade besök i museet ock tror mig sålunda kunna betrakta min läsning som säker.

Vad jag äfter prof. Bugges noggranna beskrivning av inskriften kann behöva framhålla, är blått följande. A 22, i vilken jag av nedan utvecklade själ ser en bindruna av e ock k, är jämförelsevis smal, ej fullt 1 cm. bred, varför tvärstrecket, som utgår från vänstra staven 1,5 cm. nedifrån ock 3,5 cm. uppifrån, mynnar in i högra staven unjefär 2,5 cm. nedifrån ock 2 cm. uppifrån ock sträcker sig ett grand över denna högra stav, som tjännestreck till k icke ter sig alltför avvikande från inskriftens övriga k. Det streck snett upp åt vänster, som prof. B. anser utgå från detta strecks högra ända, anser jag icke förefinnas som ristning. Sjljetecknet av tre punkter över varandra mellan b 6 ock 7 är alldeles tydligt, mellan b 13 ock 14 äro ett par punkter tydliga, till läget motsvarande det förra sjljetecknets två översta ock mellan dem finnes möjligen en långsträckt för-

djupning, som kann men ej behöver vara en prick; sjiljetecknet har alltså utjorts av tre prickar i radens övre hälft äller ock har nedersta pricken av ett sjiljetecken, likt det föregående, blivit avglömd. Vad som följer närmast äfter b 18, är inskriftens otydligaste del. Där läser jag, som mig synes med ganska stor visshet, sedan jag en gång fått ögonen öppna därför, b 19—21 hw ock stupat a, varpå de fullt tydliga b 22—24, stupat t ock in, följa. B 19 är nedtill ett regelbundet h; tjännestreckets sitter något lågt, på mitten unjefär 4 cm. uppifrån, 3 cm. nedifrån, men vid samma höjd som å b 18. Från tjännestreckets övre ända utgår åt höger en fåra tvärs över runan, vilken fåra dock är för svag för att behöva antagas vara huggen. En dylik fåra, som tydligen är en avsats i stenen, finnes ock å b 13, ock i b 9 förefaller det, som om en liknande fåra jinge i samma riktning från tjännestreckets högra ände. Allt detta styrker att icke tillägga tvärfåran i b 19 någon språklig betydelse utan läsa b 19 som h, vars stavar upptill äro bårtnötta men svagt kunna spåras även åvanför fåran. B 20 w står med täppen 1,5 cm. under slinglinien. 1,5 cm. nedom stavens täpp utgår ett $\frac{1}{2}$ cm. långt streck snett uppåt vänster, vilket icke tycks sträcka sig över staven ock saknar språklig betydelse. Runan w synes ju rätt tydligt på avbildningen. C 1 måste anses som h, ehuru vänstra staven råkat få en oregelbunden krökning. Rakt under i fjärde raden finnes vänstra staven ock tjännestreckets till h i fullt regelbunden fårm. Måhända har ristaren av misstag börjat anbringa h i fjärde i stället för tredje raden, vadan vi kannsje i fjärde raden kunna se, hur den olyckligt utfallna c 1 borde hava sett ut. Den lilla fördjupning, som finnes till höger om högra staven i c 1 h, kann svårligen fattas som tjännestreck till þ, då uti både b 4 ock c 5 tjännestreckets tydligen omsluter en liten yta med stenens röda färj ock det kann

näppeligen försvaras att som betydelselöst fatta, vad som här ansetts för tjännestreck och vänstra staven av **h**.

Uppfattande **a** 5 som en variant eller felristning av **f** och **a** 8 som en bindruna av **ik** läser jag sålunda inskriften på följande sätt,

A-raden: **runofahik ragina kudo tojeka**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

B-raden: **unapou : suhura h : susih hwatin**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

C-raden: **hakupo**

1 2 3 4 5 6

Utgångspunkten för min tydning och anledningen till min uppfattning av **a** 5, **a** 8 och sedermera **a** 22 var, vad som föll mig in vid översändandet till prof. Bugge av jämförelsen mellan hans beskrivning och inskriften, nämligen att vi uti **fahik** hava en färm av verbet isl. *fā*, och uti **runo raginakudo** motsvarighet till isl. *rūnar reginkunnar* från Háv. 79 (80): *þat er þā røynt, er þū at rūnom spyrr enom reginkunnum þeim er gærðo ginnregen ok fæðe fimbulpulr*. Detta adjektiv översätter Vigfussons ordbok med 'world-known', men Fritzner och Gering riktigare med 'af gudomlig Slægt, Herkomst' och 'von der höchsten herkunft'.

Detta infall anser jag hava träffat det rätta av följande själ. Då eddadiktningens hela poetiska karaktär är väsentligen likartad med de övriga jermanska fälkens forndiktning, har säkerligen en diktning av samma skaplynne funnits i norden även på de äldre runornas tid. Sammanställningen *rūnar reginkunnar* tillhör uppenbarligen denna diktnings gamla förråd av aliteratsjonsfärmel, den måste hava uppkämnat på en tid, då tron på hedna gudar ännu var livskraftig. Det måste då anses som ett starkt stöd för tålkningens riktighet, om en dylik gammal aliteratsjonsfärmel kann påvisas uti inskriften, hälst det icke är ovanligt, att runinskrifter börja i metrisk färm, jfr Rök-stenen och många yngre inskrifter. Och å andra sidan följer, att varje tålkning måste

förkastas, som icke tager hänsyn till denna aliteratsjonsfärmel. I detta fall förstärkes vissheten om tålkningens riktighet av den omständigheten, att *raginakudo* icke diräkt kann motsvara isl. *reginkunnar*, utan utjör just den färm, som man väntar som motsvarighet till de gotiska bildningarne *airþa-*, *goda-*, *guma-*, *himina-*, *ufarhimina-kunds* m. fl., av vilka de senare även i betydelsen påminna om isl. *reginkunnr*. Dettas färm *-kunnr* torde sålunda uppkämnit genom anslutning till isl. *kunnr* 'bekjendt', got. *kunþs*. Ristningen *raginakudo* står för **raginakundo*, såsom på Torvikstenen a lada för *landa-*, Burg, Die älteren nord. runeninschriften s. 135, äller *Landa*, Wimmer, Die Runenschrift s. 167.

De anförda själen för utgångspunktens riktighet synas mig så starka, att betänkligheterna mot de mot hittillsvarande åsikter stridande följsatser, som måste härledas från denna utgångspunkt, måste falla till föga såsom inför ett påtagligt faktum.

En sådan följsats är den, att *runo raginakudo* är ack. pl. fem. av subst. ock adj. ö-stammar. Även på Einangstenen förekommer *runo*, vilket av mig Bezzenbergers Beitr. XI s. 198 föreslagits böra uppfattas som ack. pl., till vilket förslag Noreen anslutit sig i Grundriss I, 492. Uti Norges Indskr. med de äldre Runer s. 80, har Bugge, som mig synes, avjörande vederlagt Wimmers tålkning av *runo* som ack. sg. med kolektiv betydelse genom att hänvisa på, att uttrycket "disse Runer" förekommer i hundratals inskrifter med den kårtare runraden, medan "(skrev) der Runen" ingenstädes är uppvisat i runskrift. Mot min förklaring av *runo* som ack. pl. f. jör Bugge den invändningen, att en dylik kasusfärm icke överhuvud har något stöd i jermanska språk, ock att vi redan tjänna ordets ack. pl. såsom *runor* (Varnum, Tjurkö) ock dess ättling *runar* Istaby. Då nu Einang *runo* måste vara ack. pl., ock denna icke kunde

heta runo, drog Bugge den slutsatsen, att Einang runo vore ristfel för *runor, vilken slutsats jag vidgått vara riktig under förhandenvarande omständigheter Arkiv XI s. 368 ock Svenska fornminnesfören. tidskr. 1896 s. 333. Men att förklara runo som ristfel är här omöjligt, där det bekräftas av raginakudo. Då på förut anförda själ runo måste vara ack. pl., återstår ingen annan möjlighet än att medjiva tillvaron av en dylik urnordisk fårm, sannolikt att fatta som *rūnō ock troligen att förklara av äldre *rūnōnz såsom föreslagits av mig p. a. st. Huruvida denna fårm utjör en fortsättning av ett förjermanskt *rūnāns äller en urnordisk nybildning äfter a-stammarnes ack. pl. ock huruvida ack. pl. runa i yngre runor utjör avläggare därav, må förbliva öppna frågor; det är nog att här fastslå tillvaron av ack. pl. f. runo ock dess adjektivattribut ack. pl. f. raginakudo. Är sålunda på Fyrunga-stenen runo otvivelaktigt ack. pl., kann icke håller runo Einang förklaras som felristning.

Att finna verbet isl. *fā* som predikat är, vad man väntar, då detta verb annars så åfta förekommer med "runor" till objekt. Man måste på den grund låta all betänklighet fara mot att läsa a 5 som f. Runan f förekommer annars icke uti inskriften, vadan a 5 kann förklaras som en hitills obekant variant av f, om man icke vill antaga felristning. Fårmen *fahik* antager jag vara 1 sg. pres. ind. med enklitiskt personalpronomen. Värkets 1 sg. pres. ind. bör antagas hava havt fårmen **fāhiju*, jfr Opedal nom. sg. f. *minu*, *liubu*, *birngu* för ändelsen, ock för penultima arbija Tune. Uti **fāhiju ek* torde först verbalfårmens slutjud kunna antagas hava försvunnit, såsom i got. *patist*, *kari-ist* för *pata ist*, *kara ist*; då *j* väl icke kunnat kvarstå framför *ek*, har detta sammansmält med värbet till **fāhik*.

Man kunde ju tänka på, att *fahik* vore någon förkärting för pret. **fahido*, vilket föreligger med bibehållen diftång i Einang *faihido*, då andra fall av dylik förkärting

antagas av Bugge, Norges Indskr. s. 83. Men denna möjlighet visar sig omöjlig jenom insikt om, att *a* 19—23 äro att fatta som *tojeka* 1 sg. pres. ind. med enklitiskt *eka* av ett värb, som till färmén motsvarar isl. *tōja*, *týja* "hjälpe" men till betydelsen got. *taujan* 'göra'. Identiteten av dessa värb är ertjäänd, ävensom att betydelsen 'jöra' är äldre än 'jälpa'. Sammanställes *tojeka* med guldhornets *tawido*, ser det ut, som vore urnordiskt den ursprungliga böjning bevarad, som utjämnats åt sjilda håll i got. *taujan*, *tawida* å ena sidan, *stōjan*, *stauida* å den andra, men naturligtvis kunna ock dessa färmer tillhöra var sin av dessa utjämnningar. I 1 sg. **tōju eka* skulle *-u* försvinna som i **fāhiju ek*, men därvid tyckes sammansmältningen hava stannat. Att läsa *a* 19—23 som *tojeka* är förknippat med åtsjilliga betänkligheter.

En sådan är uppfattningen av * som *j*-runa. *Jāra*-runans ursprungliga betydelse är *ju j* ock numera kann man väl säga, att en färm av runan med säkerhet brukas i denna betydelse på Tunestenen, måhända ock på Skodborg-brakteaten, Wimmer, Die Runenschrift s. 122, en annan färm *┘* sannolikt i betydelsen *j* på Kragehul-spjutskaftet, Wimmer, Die Runenschrift s. 126. Då denna Kragehul-spjutskaftets färm av *jāra*-runan åter säkert betyder *a* på Istaby-stenen, innebure det *ju* intet överraskande, om även * hade begagnats, såväl då runan betydde *j*, som då den betydde *a*. Nu är * med säkerhet uppvisad blått i betydelsen *a* på jämförelsevis yngre runstenar men detta bör sålunda icke i ock för sig hindra att antaga betydelsen *j*, om detta antagande jiver en god tydning. Fyrungastenen visar * i samma ställning mellan två vokaler, som föranlett Wimmer p. a. st. att ifrågasätta, att runan betyder *j* på Skodborgbrakteaten ock Kragehul-spjutskaftet.

Emellertid förekommer * ock uti Skåäng-stenens inskrift *hariȝa* * *leugar*; men fattas där av Wimmer, Die Runen-

schrift s. 166 som sjiljetecken. Bugge, Arkiv VIII s. 22 noten antager åter, att * betyder *ā*, ock förklarar * *leugar* som ett tillnamn med betydelsen "som er uden Lögn", "som ikke svigter", jfr fht. *āherzēr* 'excors', ags. *āemōd* 'out of mood' o. s. v. Det är dock alltid annars kvaliteten av runnamnets bejynnel-sejud, icke kvantiteten, som bestämmer runans användning, varför Bugges förklaring tarvar bekräftelse av nya fynd, vilket senare väl ock kann sägas om Wimmers, som dock förefaller sannolikare. Det synes mig dock, att man ock kunde tänka på den möjligheten, att redan här * betyder *j* ock utjör för-kårtning för ett *jah* 'ock', som förenat de båda namnen; ett säkert fall av förkårtning i en urnordisk inskrift synes mig *b* (äller *by*) ock *r* Opedal vara, som Bugge, Arkiv VIII s. 16 tyder "*baþ raisjan*" äller "*baþ wurkjan runor*". Möjli-gen talar sålunda * på Skåängstenen rentav till förmån för antagandet av betydelsen *j* på Fyrungastenen, i alla händelser är det intet starkt motbevis.

Såsom ett motbevis av större styrka torde man kannsje åberopa *iah* på stenen vid Järsberg i Varnum, vilket förmenats visa, att runenamet *jāra* då förlorat *j*, varför runan icke kunnat begangnas. Men den oöfvervinneliga svårigheten att med detta antagande förklara, varför *iah* själf har sitt bejynnel-sejud i behåll, synes mig jöra denna uppfattning ohållbar. Den rätta lösningen av svårigheterna torde då vara att antaga, att ord med ursprungligt bejynnande *j* ännu icke förlorat detta på Varnum-stenens tid, att *j* fanns kvar både i *jāra* ock *jah*, men att detta senare av en tillfällighet i denna inskrift kāmmit att tecknas *iah*. Vi veta nu mera av Tunestenens *arbija*, *arbi-jano*, *prijor*, *sijoster*, att *j* betecknat konsonantiskt *i* ock det är ej synnerligen överraskande att då understundom därför finna tecknet för det vokaliska *i*. Det är samma förhål-lande, som när vi i yngre runor finna L 391 *toa* 'två', L 239 *kupoastr*, L 326 *hoita uapum* med *o*, som annars är tecken för vokal, i stället för väntat *u* som konsonant-

tecken. Själlnaden är blått, att vi i de yngre runorna tjänna det regelbundna beteckningssättet från ett överväldigande antal fall, varemot vi uti *iah* råkat först möta, vad som torde varit undantag. Jag anser sålunda, att hinder icke förefinnas att fatta * som *j*, om en tilltalande tydning däri-jenom uppkämmer, ock det synes mig, att en tilltalande tydning uppkämmer jenom möjligheten att vinna presens av värbet **tōjan*, vars formälla motsvarighet fortlever i isl. *tōja*, *týja*, ehuru med något förändrad betydelse ock vars gotiska motsvarighet *taujan* står med sådana objäkt som *akran gōd*, *frawaúrht*, *taikn*, *waurstw*, medan guldhornets *tawido* rentav betyder "förfärdiga" med *horna* som objäkt.

En annan betänklighet mot läsningen *tojeka* utjör binderunans beskaffenhet, vilken prof. Bugge tålkar som *we*. Att den icke är någon synnerligen lycklig hinderuna *we*, då övre delen av tjännestrecket till *w* sammanfaller med högra staven till *e*, har åvan framhållits. Men även som binderuna *ek* är den icke lycklig, då man väntar tjännestrecket till *k* anbrakt på högra staven till *e*, icke på den vänstra; från utseendets synpunkt är runan snarare *ke* än *ek*. Detta förhållande kann jag icke jiva själ för; godheten av den vunna tålkningen måste jöra oregelbundenheten antaglig, såsom man nödgades hålla till godo med *owlpupewar* för **wolpupewar* på Torsbjærg-dåppskon. Om man nu med Bugge, Runverser s. 259 uppfattar detta som afsiktlig omflyttning, så ligger det däck nära att antaga, att en hel del oavsiktliga omflyttningar jivit upphov åt tanken att använda avsiktlig omflyttning ock säkert ock förekommit, även sedan den tanken uppstått. Att binderunan *ek* fått den fårm, som a 22 visar, må man sålunda anse märkvärdigt men icke oantagligt.

Oaktat *fahik* synes man däck böra läsa *tojeka* med den längre enklitiska fårm av pronomen 'jag' som finnes uti Lindholm-inskriftens *hateka* jämte flera fall, anförda av Bugge,

Norges Indskr. s. 8. För att antaga denna fårm talar kraftigt, att raden sålunda får sluta med ett ord, ock **a** icke behöver dragas över till följande rad. Att i **fahik** den enstaviga enklitiska fårmen av 'jag' använts, torde bero på metriska själ, då slutsänkningen i värstypen A regelmässigt är enstavig såväl i nordisk som i fornengelsk aliteratsjionspoesi, Sievers Altgerm. Metrik s. 66, 130.

Vad som utom överensstämmelsen med **fahik** kunde synas tala för **tojek** med den enstaviga fårmen **ek** tillfogad, är möjligheten att av **a** 23 ock **b** 1—3 sammansätta namnet **auna** fht. *Ōno*, kårtnamn av namn sådana som *Aunobert*, *Aunulf* (Förstemann), fe. *Eánréd*, *Eánwulf*, ock stämmande med Ynglingasagans *Aun eða Áni* (*Auni F*). Men uppfattningen **tojeka** synes som sagt sannolikare, ock då motsvarar **b** 1—3 **una** fht. *Unno* äller *Uno* (Förstemann 9 årh.), av vilken stamm ett diminutiv synes finnas i *Oðvīlag* Prokopius. F. Wrede, Über die Sprache der Wandalen skriver *Ūnelāsius*, *Ūnulfus*. Nordiskt motsvarar isl. *Uni enn danski* Landn., fsv. *vni* SD III, 87, 94 (1312 Uppl.). Måhända har namnet varit *Ūna* med *ū*, icke *ŭ*. Namnet *uni* förekommer i yngre inskrifter, t. ex. L. 385, 415.

Det följande **pou** uppfattar jag som nom. pl. n. av dem. pron. ock förstadium till isl. *þau*. Huruvida **pou** skall förklaras så, att ändelsen **-u** från nom. ack. pl. n. av substantiv tillagts en äldre fårm **pō*, motsvarande got. *pō*, äller **pou** skall fattas som vittnesbörd om en övergång av dift. *au* till *ou*, saknar jag medel att avjöra, men är benägen att antaga den förra av dessa möjligheter.

Äfter **pou** följa rungrupperna **suhurah** ock **susih**, båda föregångna av sjiljetecken ock den senare visande sig avslutad, jenom att nytt **h** följer. Det slutande **h** i båda grupperna uppfattar jag som en samårdnande konjunksjon, motsvarande det got. *uh*, vilket äfter diftång, lång vokal ock

kårt betonad vokal uppträder som *h*, t. eks. got. *sa-h*, *ni-h*, *pai-h*, *wiljau-h*, *hwarjanō-h* Braune, Got. gr.¹ s. 11. Detta synes visserligen blott användas till samårdning av satser, icke av ensjilda ord, men till samårdning av ensjilda ord ock sarsjilt nära samhöriga brukas dess etymologiska motsvarighet grek. *τε*, lat. *que*, även upprepat utan att betyda 'både—ock' t. eks. *πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε* Od. I, 28, *spemque metumque inter dubii* Virg. Eneid. I, 218. Det synes då icke alltför vågat att antaga, att även den urnordiska motsvarigheten till den got. konjunksjonen *uh,-h* kunnat användas att samårdna ensjilda ord.

Bårtser man från den samårdnande konjunksjonen *-h* i slutet, återstå av de anförda rungrupperna de samårdnade lederna, *suhura*, ett mansnamn, ock *susi*, ett kvinnonamn, båda i nom. sg. ock på övligt sätt sammanfattade jenom det föregående neutrala *pou*. Att denna bekanta syntaktiska konstruktion kann påvisas uti inskriften, anser jag för ett nytt starkt stöd för tålkningens riktighet. Namnet *suhura* har den ändelse *-a*, som för övrigt uppträder hos urnordiska sv. mask. Namnet *susi* har de fem. iō-stammarnes gotiska ändelse, got. *bandi*, gen. *bandjōs*, vilken deklinatsjon utjör det äldre sättet att av personliga maskulinbenämningar bilda fem. (Kluge, Nominale Stammbildungslehre d. altgerm. Dial. s. 20), ock äfter vilken i isl. talrika kvinnonamn böjas, Noreen, Altisl. u. anorw. Gr.² s. 169. Denna deklinatsjon har visserligen i isl. nom. sg. *-r* men detta anses som en analogibildning äfter *i*-stammarne, Noreen, Grundriss I s. 491. Denna analogibildning måste sålunda antagas icke ännu vara jenomförd på Fyrungastenenens tid äller åtminstone icke jenomförd vid tillfogande av enklitiskt *-h*. Att en fårm med enklitiskt *-h* icke behöver följa utvecklingen av en fårm utan detta, visar gotiskan jenom fårmpar som *hwammē-h* : *hwamma*; *hwanō-h* : *hwana*. Då konjunksjonen *-h* i gotiskan skulle tyda på, att slutvokalerna i *suhura* ock *susi* vore långa,

såsom de ju ock ursprungligen varit, är det icke omöjligt, att de äro långa även i Fyrungainskriften, vare sig i allmänhet i nom. sg. av sv. mask. ock fem. iö-stam., äller åtminstone, då enklitiskt *-h* fogades till dessa färmer. Någon motsvarighet i andra språk till de antagna namnen kann jag icke uppvisa. Någon uppmärksamhet kann det förtjäna, att båda börja med *su*, som kann vara en etymologisk motsvarighet till det i grekiskan namnbildande *εὐ* t. eks. *Εὐ-μολπος*. Kvinnonamnet *susi*, som sannolikt är ett kårtnamn av ett sammansatt namn, har en viss judlighet med fornjermanska namn som *Siseguntia* f., *Sisigis* 6 årh., *Sisu*, *Sisebald* 7 årh., *Sisa* f. 8 årh., *Susuhagdis* f. 9 årh., men J. Kremer PB Beitr. VIII. 457 tålkar got. *Sisenand* som **sigisa-nanþs*. Dessa namn äro alltså utan betydelse för *susi*. Men även om således motstycken till dessa namn icke kunna uppvisas, synas deras passande ändelser ock deras sammanfattning jenom *pou* vara nog att trygga dem som ett mansnamn ock ett kvinnonamn.

Sjiljetecknen framför *suhurah* ock *susih* anser jag tjäna till att framhålla dessa namn. I yngre runinskrifter har sjiljetecknet understundom uppenbarligen detta ändamål, nämligen då vid namnet annat sjiljetecken användes än i inskriften för övrigt. Ut i L. 159, D I, 196 följas den dödes ock ristarens namn av *×*, resarnes namn liksom annars i inskriften av punkt. I L 29, D I, 14 står kårs på båda sidor om den dödes namn. L 318, D I, 6 brukar punkt vid resarnes namn, äljes kårs. D 8:vo 19 brukas : äfter resarens namn, äljes kårs. Redan dessa exempel torde vara nog att jöra ett dylikt bruk av sjiljetecken sannolikt. I sammanhang härmed torde det förtjäna uppmärksammas, att raden, där namnen finnas, är bredast ock namnen sålunda ock framhållna jenom runornas längd.

Det följande ordet *hwatin* fattar jag som dat. sg. av mansnamnet **Hwata*, isl. *Hvati* Ld., fsv. **Hwati* i ortnam-

net *Hwatabodhum*, nu Hvatebo, By Dal., Lundgren, Personnamn från medeltiden. Denna dat. sg. motsvarar den gotiska böjningen got. *gumin*, varemot isl. fsv. förutsätta *-an*, vilket ock föreligger i *witadahalaiban* Tune. Noreen, Grundriss I s. 494 anför dåck åtsjilliga förhållanden, som tyda på, att även ändelsen *-in* funnits i urnordiskan som i got.

Inskriftens sista ord *hakupo* tyckes av sammanhanget böra äga betydelsen 'ristning'. Denna samma betydelse kann äfter min mening ock tilläggas Gursten-inskriftens *hakupa*, vilket uppenbarligen till färmen kann vara en diräkt avkåmpling av Fyrungastenenens *hakupo*. Gursteninskriften är tålkad av Bugge Runverser s. 361. Detta uppenbara formälla sammanhang talar emot att tålka *hakupa* som jentiv av ett personnamn, då Fyrungastenenens *hakupo* icke kann vara en sådan. Gursteninskriften lyder enligt Bugge: *afatar || utsmip || sunurha || kupaskakifapi || uifriparsun ||*, vilket Bugge anser utjöra en halvstråf ock tålkar:

after Odd smið 3 st. V.

sunur Haguða (?).

Skæggi fáði A 3

Vefriðar sun

samt översätter: "Skjegge, Hagudes (?) Sön, skrev (disse Runer) efter Odd Smed (eller Bygmester), Vefriðs Sön". Om *hakupa* anmärker Bugge, att det "synes afledet, ikke sammensat, men Læsningen er usikker", i det *ha* icke är fullt tydligt ock *u* ej fullt säkert. Läsningen *hakupa* bekräftas emellertid av Fyrungastenenens *hakupo*. Tillägger man nu *hakupa* betydelsen 'ristning', äller nogare taget 'ristningar(na)', varom mera nedan, så blir tålkningen av gursteninskriftens halvstråf följande:

after Odd smið sunur hakuða

Skæggi fáði Vefriðar sun

'Äfter Odd smed, Vefriðs sän, ristade sänen Sjägge ristningarne'. Även Bugge anser, att det är Odd, som är Vefriðs sän.

Riktigheten av detta antagande bekräftas av en annan ålderdomlig inskrift L. 1183, B. 889 Bjälbo, Ögl., som jag undersökte 1894. Den lyder:

trikiar + rispu + stin + pisi + aft + kribunta + sin
+ lufi + rist + runar + pisi + iuta + sunu

'Huskarlarne (?) reste denna sten äfter Grim, sin husbonde, Joddes son. Luve ristade runorna'. Inskriftens sista runa är u, såsom ock B. 889 har, icke R som L. 1183 tror; sista ordet är sålunda *sunu* en ålderdomlig ack. sg., som blott kann bestämma *Grim*, icke *Lufi*. B. 889 har luki men lufi är tydligt, utom att roten av nedre tjännestreckket ock runans spets icke synas av runan f. I förbigående vill jag i fråga om denna inskrift, som utom *sunu* även har ålderdomligheten *aft*, ock det i prosa, påpeka, vilket värde den har som bevis på att monoftångeringen av de fsv. diftångerna åtminstone i Österjötland inträtt tidigt, *rispu*, *stin*, *rist*. I anordningen visar den sig ock som ett intresangt mellanled mellan den radvisa anordningen hos rökstensgruppens inskrifter med bibehållen diftång ock yngre inskrifters slinga, se B. 889.

För svårigheterna med *sunur* Gursten, *sunu* Bjälbo med bibehållet *u*, men å andra sidan *sun* Gursten med bårtfallet, ser jag ingen annan lösning än den Runverser s. 310 noten av mig föreslagna specialförklaringen för 'sån', att ändelsen *u* slyddats av en biton, som utgör en återstod av dess ie. slutbetoning, skr. *sūnú*-. Det synes mig däck, som om denna uppfattning ingalunda behövde innebära någon motsats till Bugges förklaring Runverser s. 362: "sun i Modsetning til sunur forklares deraf, at hint står i enklitisk Stilling". Både det urjermanska uppgjivandet av den ursprungliga huvudtonvikten på ändelsen ock det särpräkliga av ändelsens biton hava äfter analogibildningars art naturligtvis sjett så småningom ock under mångfaldig vacklan ock det är ju rentav sannolikt, att denna

vacklan först uppkåmmit ock tidigast blivit avjord till förmån för de yngre fårmerna i ställningen *Vefriðar sun*, i det denna sammanställning i avseende på uttalet anslöt sig till talrika sammansättningar. Bibehållandet av *u* i *hakupa* torde åter vara att förklara som en analogibildning från osynkoperade kasus, se Noreen Grundriss I s. 453, § 48; man skulle således närmast hava väntat **hakpa*. Värsen *sunur* *hakuða* utjöres av idel kårta stavelser. Den skulle vara Sievers typ A 2 a, v 2, om icke slutsänkningen av typerna A, C, D i fornyrdeslag vore strängt enstavig (Sievers Altgerm. Metrik s. 66). Om vid den antagna analogibildningen även bitonen på *u* överförts till ack. pl., kann värsen utjöra utvidgad D 2 men med kårt andra böjning. Även annars är ju höjningen mot förväntan kårt i de metriska runinskrifterna, se Runverser s. 386, ock slutvärsen *Vefriðar sun* är oregelbunden i samma avseende. Slutligen förefinnes möjligheten, att ändelsen i *sunur* utjör svarabhaktivokal, såsom antagligen det sista *a* i *afatar*, varijenom värstypen hlev D 3, men då åter med oregelbundet kårt bihöjning. Jenom detta antagande upphörde motsägelsen i ändelse mellan inskriftens *sunur* ock *sun*.

Prof. Löffler har äfter benäget meddelande tänkt sig följande tydning av Gursten-stenens inskrift: *aftr Odd, Smiðs sun, ur Hakuða Skæggi fäði Vifriðar sun*. "Äfter Odd, Smids son, från Hakuda ristade Sjägge, Vifrids son", för ortnamnet åberopande det av Lundgren, Personnamn från medeltiden s. 91 anförda *Hakadhabæks broo* Ögl. Denna tydning, som är av en anslående ämnelhet, måste vara prosa, ty en värdsdelning *aftr Odd Smiðs || sun ur Hakuða* vore omöjlig, emedan värsen blått får omfatta en satsled, se Sievers, Agerm. metrik s. 47 (2, a). Ortnamnet *hakupa* har prof. Bugge föreslagit att fatta som **hakuð-ā* 'gäddån' av **hakuð*, fs. *hacud*, ags. *hacod*, *hæced*, fht. *hahhit*, t. *Hecht*, vilken äljes tilltalande härledning lider av den betänkligheten, att

denna västjermanska beteckning för "jädde" icke är uppvisad i norden. Sedan Fyrungastenenens *hakupo* kånmit i dagen ock måste betyda "ristning", är det ock vida sannolikare, att dess formälla fortsättning *hakupa* Gursten äger samma betydelse, än att det skulle beteckna ett ortnamn, även om dettas härledning icke innebure någon betänklighet. Beviskraften hos *Hakadhabæks broo* Ögl. må häller icke överskattas. Vet man icke mer därom än detta sitat, kann dess från vanliga ortnamn avvikande utseende tänkas bero på skrivfel, helst ett sådant synes ligga ganska nära till hands. Fanns där en bro, då namnet nedskrevs, har väl där förr funnits ett vad, ock *Hakadhabæk* kann stå för **Haka-vadhabæk*, bäcken hade kannsje sitt namn äfter sina vadställen, som tilläventyrs voro hakfärmiga. Det vore ett förklarligt skrivfel, om redan äfter det första *a* skrivits, vad som borde följa på det andra.

Talar sammanhanget för, att *hakupo* har betydelsen 'ristning, ristningar', kann ock en sådan formäll förklaring vinnas av denna färm, att denna betydelse blir sannolik. Både på grund av judligheten ock betydelsen ligger det nära att antaga sammanhang med mht. nht. *hacken*, fe. *haccian*, e. *to hack*, grundfärm antagligen **hakkwōn*, jfr Kluge EDWb *hacken*. Men såsom prof. Noreen i brev påpekar för mig, borde en abstraktbildning till **hakkwōn* heta **hakkwō-pō-*; *hakupo* förutsätter snarare ett värb. **hakwan*. Emellertid tror jag icke, att något värb **hakwan* skall förutsättas utan att *hakupo* utjör en avledning diräkt av värbet *hugga*, isl. *hoggva*, fht. *houwan*, fe. *heáwan* ock tillika jer förklaring över en hittills oförklarad företeelse i den urjermanska judläran. I förbigående vill jag påpeka, att om sålunda *hakupo* kann uppvisas vara en avledning av värbet *hugga*, så stärker detta sannolikheten, att det betyder ristning, då det just är värbet *hugga*, som i talrika yngre runinskrifter betecknar ristarens värksamhet.

Sammanhanget mellan *hakuþo* ock *hugga* förhåller sig enligt min uppfattning på följande sätt. Värket *hugga* tillhör som bekant de först av Holzmänn, Ad. Gr. I, 109 påpekade fallen med urjerm. 'sjärpning' av *w*, grundfärm **harwuan* Kluge, Grundriss I 334, vilken sjärpning östjermanskt utvecklar sig, kannsje närmast till *zw* ock därpå *zsw*, men slutligen till *ggw*, Noreen, Grundriss I, 458. 462. Kluge anser orsaken till denna sjärpning av *j* ock *w* vara indoeur. betoning av den föregående kårta vokalen ock anför som bevis "got. *iddja* 'er ging' aus *ijjē(ð)* = skr. *á-yát* 'er ging': got. *daddja* aus **dajjō* = skr. *dháyâmi*; mit got. *twaddjê* 'zweier' vgl. skr. *dváyâs*", men anför ock avvikande meningars litteratur. I Bezzenbergers Beitr. XIII, 53 påpekas ur färöiskan en del paralåller t. eks. *figgja* 'hata' isl. *fjā*, got. *fijan*, vilka stödja Kluges förklaring. Då en dylik utveckling sålunda åtminstone i tvånne fall försiggått på jermanskt språkområde, är det i sig icke otänkbart, att den ytterligare där kann anträffas. Ock det synes mig, att icke blått *hakuþo* utan alla åller åtminstone många av de fall, som nu uppföras under rubriken, att "före *w* tyckes stundom ett *k* insjutet" (Noreen, Urjerm. judlära s. 105, Abriss d. urg. lautl. s. 167, åfter Bugge, Beitr. XIII, 515, som där antar en övergång *w* till *k*), skulle erhålla en god förklaring jenom antagandet, att en dylik utveckling ågt rum i urjermansk tid före avslutningen av judskridningen, vars antagligen sista akt lät den antagna utvecklingens *g* övergå till *k*, liksom *ἀγοός* motsvaras av got. *akrs*. Det är motsvarigheter sådana som "skr. *dēvū*, gr. *δαίω* (**daiwēr*), lat. *lēvir* : ags. *tācor*, fht. *zeihhur* 'svåger'; lat. *nāvis*, gr. *ναῦς* : isl. *noðkve*, ags. *naca*, fht. *nahha* 'båt'; got. *speiwan*, fs. fht. ags. *spīwan* 'spy' : got. *spai(s)kuldr*, fht. *speihhila* 'spått', t. *spucken* 'spåtta'; skr. *pīvā*, gr. *πιῶν* 'fet' : isl. *spik*, ags. *spic*, fht. *specch* 'späck'" (Noreen, Urj. judl. s. 106), som det här jåller att förklara, till vilka ock synes kunna åggas skr.

srávāmi, gr. ῥέω (**srevō* 'flyta'), isl. *strīðr* 'strong, of a stream', : sv. *streke*, vars äldre fårm jag ej känner. Att denna utveckling blått skulle uppträda hos *w*, icke tillika hos *j*, vore en avvikelse från 'sjärpningens' utveckling av både *j* ock *w* men att jämföra med att i färöiskan åter blått intervokaliskt *j* var av beskaffenhet att kunna 'sjärpas'. En annan sjiljaktighet från den holzmannska 'sjärpningen' är ock anmärkningsvärd, nämligen att denna blått uppträder äfter kårt vokal, denna antagna sjärpning före judskridningen också uppenbarligen äfter lång. Anmärkningsvärt må detta väl synas, men för ingen del otroligt. Att sjärpnings långa konsonant kunnat förefinnas äfter lång vokal visar töljden lång vokal ock lång konsonant i fht. (Kluge, Grundriss I, 367) ock i isl., ock själva möjligheten av sjärpnings inträde äfter lång vokal kann man väl varken neka eller bevisa.

Under antagande av en dylik 'sjärpning' före judskridningen vore utvecklingen av *hakupo* följande, av vilken tillika framgår, huru utvecklingen av övriga anförda fall vore att tänka. Är *hakupo* en abstraktbildning till *hugga* fht. *houwan*, har dess grundfårm måst vara **hawé-pō*. Avledningen är ie. *tā*, jerm. *-pō* : *-ō*, som enligt Kluge, Nom. Stammbildungslehre d. altgerm. Dial. s. 55, § 120 blått i urjerm. tid varit produktiv för primär bildning av verbalabstrakta, ock i de historiska jerm. språken blått finnes i spridda återstoder. Avledningarna med detta primärsuffixs hava övervägande slutbetoning ock därmed stämmer väl överens, att suffixet fogas till enstavig rot, i det den tvåstaviga basens sista vokal synkoperats. I nominalabstrakta åter förejicks suffixets dental av huvudtonvikten, t. eks. skr. *ghorātā* 'grauenhaftigheit' av *ghorā* 'grauenhaft', måhända att sammanställa med got. *gaurīpa* 'bekümmernis' av got. *gaura-* 'bekümmert' Verner, KZ XXIII, 125. Eks. finnas däck på att även i nominalabstrakta aksänten följde äfter dentalen

såsom got. *aupida*, *wairpida* Kluge, Nom. Stammbildungslehre s. 56; befintligheten av mellanvokalen beror säkerligen på anslutning till adj. Om nu även värbalabstrakta stundom bildats med tonvikten framför dentalen i detta suffiks (ock Kluge har åtminstone ett säkert fall vid enstavig rot), så skulle huvudtonen vila på basens slutvokal, ett verbalabstraktum till *hugga* alltså vara **hawé-þō*-, liksom skr. *ghorātā* ock got. *gaurīpa* blott kunna förenas i ett ie. **ghauré-tā*, urjerm. **zauré-þō* vid vernerska lagens tid. Men för att från denna grundfärm förklara suffiksfärmen *-ipō*-, got. *mēripa*, fht. *mārida*, måste man antaga en jenomgripande förflyttning av huvudtonvikten på rotstavelsen i dessa ord, sannolikt förorsakad av samhörigheten med adjektivet. Sedan **zauré-þō* sålunda blivit **zaurēþō*, överjick det obetonade *e* sannolikt jenom ett mellanstadium *ə* till *i*, alltså **zauré-þō* > **zaurē-þō* > **zaurə-þō* > **zauri-þō*. Även Kluge, Grundriss I, 354 härleder got. *diupīpa* av ie. **dheubētā*. Av samma anledning ock äfter mönstret av nominalabstrakta ändrades ock **hawé-þō* till **háwe-þō* ock **hawə-þō*, men det labiala grannskapet hindrade övergången *ə* till *i*, omöjligjorde inträdet av **hawi-þō*. Av **háwə-þō* blev i stället **háwuþō*, unjefär som av ie. **widhawā* got. *widuwō* Noreen, Urj. judl. s. 13. Så inträder sjärpning med utvecklingen: **háwuþō*- > **háwwuþō*- > **háẏwuþō*- > **háẏẏwuþō*- > **hággwuþō*- > **hákkwuþō*-. I denna grundfärm bårtfaller slutligen *w* västjermanskt ock nordiskt, såsom fht. *nahhut*, fe. *nacod* visa i förh. till got. *nakwaps*, t. *Nachen*, fht. ack. sg. *nahhun* till isl. *nokkve*, Kluge, Grundriss I, s. 368, ock sålunda återstode **hakkupō*-. Men det änkla *k*, som förutsattes av t. *Nachen*, visar, att den judutveckling, som här antagits i överensstämmelse med vad man förmodat för den nordiska utvecklingen *jj*, *ww* till *ggj*, *ggv* är oriktig, ock sålunda, att förmodligen även mönstret, utvecklingen *jj*, *ww* till nord. *ggj*, *ggv* är oriktigt uppställt. Änkelt *k* förutsätter

att **háwwuþō*- omedelbart äller möjligen jenom mellansta-
diet *zw* blev *gw*, vilket jenom judskridningen överjick till
kw alltså utvecklingen **háwwuþō* > [**házwuþō*] > **hágwuþō*-
> **hákwwuþō* > **hákupō*.

Liksom **hákupō* har ock t. *hacken* uppstått av fht.
**hacchōn* < **hakkwōn* < **hákwwōn* < **hágwwōn* < **háwwōn*
< **hāwōn*, jfr hurusom även senare till fht. *houwan* bil-
dats ett *houwōn*. Värket *houwan* själf undjick denna ut-
veckling, emedan det på dess tid såsom aoristpresens icke
hade tonvikten på rotstavelsen men deltog i den yngre
sjärpningen äfter att under mellantiden hava jenom ana-
lågisk invärkan förflyttat tonvikten till rotstavelsen. En
dylik analågisk förflyttning av tonvikten till rotstavelsen
må ock antagas i övriga fall av sjärpningen *ww*, varför
det icke är överraskande, att Bechtel, Gött. Gel. Nachr.
1885 nr. 6 kunnat uppvisa, att den gamla aksänten följde
i många fall, där sjärpningen *ww* föreligger. Förflyttning-
en av tonvikten till rotstavelsen, vilken huvudsakligen be-
ror på analogibildning, måste antagas vara en ganska lång-
sam prosäss, som inträtt i det ena ordet äller lilla ordgrup-
pen då ock det andra då ock försiggått under stor vacklan
ock strid mellan den gamla ock nya betoningen. Något
jämförligt erbjuder striden mellan jermansk ock romansk be-
toning i engelskan jenom de många undantag, som måste
medjivas från de regelbindande tendänsen, vilka kunna spå-
ras. De fall, då sjärpningen utebliver, böra sålunda antagas
bero på, att tonvikten icke vilade på rotstavelsen på sjärp-
ningens tid utan först senare flyttades dit. Bland de av
Bechtel anförda fallen, där sjärpning utebliver, emedan ak-
sänten går omedelbart före *w*, finner jag blått **trewa-*, **knewa*
betänkliga, som bero på ie. böjningen **déru*, **drévos*, **genu*,
gnévos. Måhända hade dessa ord förlagt tonvikten äfter *w*,
påverkade av andra ord, i vilka tonvikten följde äfter *w*.
Got. *þiwi*, urn. *þewar* höra åter icke hit, utan till Sievers'

lag om (z)w- på grund av släktskapen med fht. *dēgan*, fe. isl. *þegn* Kluge EDWb Degen. Men såsom det påpekas av Bugge, Svenska landsmålen IV, 236 ock Noreen Urj. judl. s. 106, är det möjligt, att i en del fall föreligger en redan indoeur. växling mellan (g)w ock g(w) att dömma av t. eks. l. *vīvo*, *vixi*, *victum*, skr. *jivá*, got. *kwiūs*, isl. *kvíkr*, -van, ags. *cwicu*. Dylika fall böra naturligtvis avsöndras från de av mig förklarade men de av mig till förklaring upptagna sammanställningarne synas dock vara tillräckligt många ock slående för att tarva en från fall sådana som got. *kwiūs*, fe. *cwicu*, l. *vīvus* sjild förklaring.

Bugge, Germanisch ug aus uw uti PB Beitr. XIII, 504 f. har som det synes övertygande styrkt, att *ūw* omedelbart framför en betonad (oxytonerad) vokal urgermaniskt blivit *ūg*, vilken judlags förhållande till den övergång *uw* > *gw* > *kw*, som jag åvan sökt jöra trolig, nödvändigtvis måste bestämmas. Bugge påpekar s. 514, att övergången *uw* > *ug* icke inträtt i got. *skuggwa*, isl. *skuggi*, fht. *scuuuo*, ags. *scuwa*, *scua* m. fl. fall ock att den övergång av *w* till *k* äfter protoniskt *ai*, *oi*, *u*, som han s. 515 antager för att förklara motsvarigheten gr. *δαῖο* ags. *tācor* m. fl. fall, icke visar sig i got. *aiws*, *fraiw*, *hlaiw*, *hraiw*, *saiws*, *snaiws*, *saiwala*, (un-)aiwisks, ehuru det icke är sannolikt, att samtliga dessa ord vid den fria betoningen haft huvudtonen på första stavelsen. Enligt här utvecklade synpunkter skulle den förmenta övergången *w* > *k*, i själva väcket utvecklingen *ww* > *gw* > *kw*, uteblivit, emedan tonvikten i dessa ord på dess tid icke vilade på rotstavelsen, ock att övergången *uw*'- > *uǵ*'- icke inträtt i got. *skuggwa* m. fl. kann väl sålunda ock blott vara att fatta så, att detta ord vid denna övergångs tid icke hade tonvikten äfter *uw*, alltså väl på rotstavelsen. Därav följer åter, att övergången *uw*'- > *uǵ*'- är senare än åtminstone en del av utvecklingen -'ow > gw > kw. Vid ursprunglig förbindelse *uw* finnas alltså följande

utvecklingsstadier: a) $úw > úww > ugw > ukw : uw'$. Jenom att en del av uw' - jenom analogibildning bliva $úw$ uppstår ny dubbelhet: b) $úw : uw' > u\check{z}'$. Slutligen träffas de rotbetonade av den holzmannska sjärpningen: c) $úw > úww > \text{got. nord. } uggw$. Något alternativ uw' - finnes då ej längre, annat än möjligen någon analogibildning från $úw$, som trätt i stället för $u\check{z}'$ - ock förblir oförändrad.

Bugge s. 514 antager 1 pers. dual. got. *ugka- ugki-* uppkommet av förjerm. $*nwo$ (n tonlös stammfärm av 1 pers. pron. + $*dwo$ 'två') jenom övergång av förjerm. w till jerm. k ock att från denna färm såväl nasal som k -jud överförts till 2 pers. dual. got. *igqa-*, *igqi-*, skr *yuvām*. Äfter vad åvan utvecklats, kann icke k hava uppstått i 1 pers. dual, där blått nasalen kunnat utvecklas, men väl i 2 pers. dual., från vilken det väl överförts till 1 dual. Ett urj. $*iww-$, som Kluge Grundriss I 395 ansätter som grundfärm till ags. *éow*, fht. *ëu*, *iu* måste utveckla sig till $*igw- > *ikw-$. Överföres nasalen från 1 dual., uppstå got. *inkwis*, ags. *inc*, fht. *ink*, ock sannolikt isl. *yk(k)r*. Sådan vore denna pronominalstams utveckling som betonad. Obetonad åter i satsen skulle $*iw-$, såsom motsvarigheten till skr. *yuvām* närmast måste sättas, kvarstå för att, då det jenom analogibildning uppträdde betonat, underkastas den holzmannska sjärpningen, alltså jiva upphov åt dubbelheten $*iww- : *iw-$. De västjermanska språken hava således överhuvud av 2 pers. pron. i obl. kasus alldeles uppjivit pluralfärmerna till förmån för dualis. Dessa dualfärmer hava åter differentierats, så att de fulltoniga bibehöllo den duala betydelsen, de tonlösa användes som pluralfärmer.

Prof. Noreen har föreslagit att som en sammansättning med *hakupo* uppfatta isl. *hokunött* f. enligt Vigfussons ordbok: 'mid-winter night, about the time of Epiphany, when the heathen Yule began; a *ἀπ. λεγ.* : hann setti þat i lögum at hefja Jólahald sem Kristnir menn..., en áðr var

Jóla-hald hafit Hökunótt, þat var miðsvetrar-nótt (thus in Fms. I. 32, l. c.), ok haldin þriggja (þrettán?) náttu Jól, Hkr. I, 138 (Hák. S. Aðalst. ch. 15).” Noreen föreslår att antaga *hokunótt* stå för *hoku(ð)nótt*, ock jämför isl. *Una(ð)vágr*, *muna(ð)fullr*, *bauta(ð)steinn*, *vita(ð)fē*, *fagna(ð)fundr*, vilken förklaring synes mig övertygande. Fritzner föredrager läsarten *hoggunótt*, sannolikt med tanke på ordets härledning. En tilltalande sådan är framställd av R. Keyser, Samlede Afhandlinger s. 334, som säger: ”Denne Offring tog sin Begyndelse Midvintersnat (*miðvetrarnátt*), hvilken på grund af den da foretagne store Offerslagtning benævntes *hoggunátt* d. e. Hugge- eller Slagtenatten, og den varede i 3 Dage”. Men efter vad som utvecklats om den språkliga ställningen av *hakupo*, jiver detta ord just den av Keyser antagna betydelsen. Läsarten *hokunótt* torde sålunda innehålla ordets ursprungliga färm, ock *hoggunótt* vara en i tjänslan av ordets betydelse jord likdaning av det ålderdomliga *hokunótt* med värbet *hoggva*.

Då *hakupo* är objäkt till *tojeka*, måste det vara ack. Den ursprungliga färmen i ack. sg. fem. av *ō*-stammarne, vilken finnes bevarad hos adjektiven ock möjligen i finska lånord, Noreen, Grundriss I s. 491, jfr Bugge Arkiv VIII, s. 21, skulle sannolikt uppträda uti denna inskrift som **hakupō*, ock det är åtminstone möjligt, att *hakupo* är denna färm. Men då hos *ō*-stammarne i nordiska språk ack. sg. sammanfaller med nom. sg., synes det försiktigast att antaga detsamma för Fyrungastenenens språk. Då Opedal-stenen visar nom. sg. f. *minu*, *liubu*, *birgngu*, har sålunda i Fyrungainskriften ack. sg. f. antagligen haft färmen **hakupu*. Det föreliggande *hakupo* kann då blott vara samma form som *runo raginakudo* nämligen ack. pl. f., pluralen begagnad med avseende på ristningens särsjilda runor. Riktigheten av denna slutsats styrkes i hög grad av Gursten-stenens *hakupa* som icke järna kan tänkas vara ack. sg. f.

Inskriften tyder jag sålunda på följande sätt. *Rūnō fāhik raginakundō, tōjeka Ūnā, þōu Suhurā-h Susī-h Hwatin hakuþō*. Översättning: "Runor ristar jag, som stamma från gudar; jag Una jör (ock) Suhura ock Susi ristningar åt Hwata".

Att samårdning mellan namn lämnas obetecknad, som här mellan *Ūna* ock de följande, förekommer understundom i yngre runinskrifter t. eks. L. 799, 885, 887, 894, 916, 992.

Inskriftens början antager jag, som åvan sagts, utjöras av ett värspär i fornyrdeslag:

Rūnō fāhik A 1

raginakundō A 1, v. 1

Stockholm den 30 nov. 1896.

Erik Brate.

Um orðin *dyggð, einna og hreifa (hreyfa)*.

1. Hvort er rjettara: *dygð* eða *dyggð*?

Það hlýtur að vera öllum þeim ljóst, sem lesið hafa nokkuð til muna í íslenskum fornritum, að eigi má reida sig á rithátt fornmannanna fremur en framburð Íslendinga nú á dögum í því, hvort rita skuli *g* eða *gg*, þá er ð fer næst á eptir í sama atkvæði, fremur en hvort rita eigi aðra samhljóðendur tvöfalda eða einfalda á undan samhljóðanda, ef rita skal eptir uppruna orðanna. Það er svo, að hvorki ritháttur fornmannanna eða framburður Íslendinga nú gjöra skýran og nægilegan greinarmun í því efni. Konráð Gíslason fullyrðir, að fornskáldin hefi gjört skýran mun á því, hvort orðið hafi *gg* eða einungis *g* eptir uppruna og afleiðslu, og því láti þeir ávallt *g* vera hendingu við *g*, og *gg* við *gg*, eptir því, hvort rita eigi orðið með *g* eða *gg* eptir uppruna sínum, hvort sem samhljóðandi eða hljóðstafur fari á eptir (Nj. II, bls. 358—415), en láti aldrei *g* vera hendingu við *gg*. Á hinn bóginn kannast hann að sjálfsgöðu við, að þessari reglu sje eigi fylgt í rithættinum, og eptir honum sje *g* einatt